

Správy – Reports

Poslání lesů v majetku státu

Česká lesnícka společnost, o. s. pod odbornou záštitou a s finančným príspevom Ministerstva poľnohospodárstva, sekcie lesného hospodárstva a v spolupráci so štátnymi podnikmi LČR, š. p., a VLM, š. p. zorganizovali 10. novembra 2011 v Hradci Králové, GR Lesy České republiky, s. p. – Silvie seminár na tému Poslanie lesov v majetku štátu. Odbornými garantmi boli prof. Ing. Luděk Šišák, CSc. a Ing. Vladimír Krečmer, CSc. Organizačným garantom Ing. Karel Vančura.

Cieľom seminára bolo prediskutovať zmysel a poslanie lesov vo vlastníctve štátu, jednak z hľadiska teórie ako aj praxe. Ide o aktuálnu problematiku, pretože na lesoch vo vlastníctve štátu majú svoje záujmy často veľmi rôznorodé až protichodné mnohé záujmové či nárokové skupiny s rozličnou silou.

Na seminári sa prezentovalo desať referátov (deväť z ČR a jeden zo Slovenska). Referáty sa zverejnili v zborníku s uvedeným názvom za technickej spolupráce s Lesníckou prácou, s. r. o., nakladateľstvo a vydavateľstvo, Zámek 1, 281 63 Kostelec nad Černými lesy, e-mail: neuhoferova@lesprace.cz.

V ďalšom uvedieme obsah jednotlivých referátov ako aj určité zosumarizovanie stanovísk a názorov vyplývajúcich z týchto vystúpení.

- **Vladimír Krečmer: Lesopolitické zamyslenie nad zmyslom existencie lesov vo vlastníctve štátu**

Uvádza, že po 2. svetovej vojne sa začalo uvažovať nad dovtedajšími paradigmami nakladania s lesmi. Veda a výskum v rozsiahlych projektoch skúmal nielen podstatu kladných externalít z lesov pre národné hospodárstvo, ale aj čo a kde treba urobiť cielene k pokrytiu potrieb spoločnosti. Dospelo sa k názoru, že nárast požiadaviek spoločnosti vedie k potrebe vkladať do lesov špecifické práce a kapitál – včleniť (internalizovať) funkcie lesa do prevádzky lesníckeho sektora. Takto išiel vývoj v lesníctve v západnej Európe. Taktiež sa tu diferencoval zmysel existencie verejných lesov od súkromných. Ďalej charakterizoval vývoj v tomto smere v bývalom Československu, realizáciu opatrení v lesoch vodohospodársky dôležitých, čo sa zabezpečilo vydaním príslušných právnych predpisov v sedemdesiatych rokoch minulého storočia. Osobitnú pozornosť autor príspevku venoval poprevratovému vývoju a súčasnému stavu v otázke zmyslu existencie štátnych lesov v majetku štátu v ČR.

- **Jozef Konôpka: Zmysel a postavenie štátnych lesov na Slovensku**

Obdobná problematika ako v prvom vystúpení bola náplňou aj druhého referátu. Pozornosť sa v ňom venuje vývoju v lesnom hospodárstve, najmä v štátnych lesoch po roku 1990 na Slovensku. Analyzujú sa príčiny a dôsledky tohto vývoja. Konštatuje sa, že k včleneniu (internalizácii) starostlivosti o verejnoprospešné funkcie do ekonomického systému lesných hospodárskych subjektov nedošlo preto, že lesníctvo doposiaľ nemalo na to potrebnú pozíciu, či politickú podporu vládnuccich štruktúr. Poukazuje sa na škody, ktoré utrpelo nielen lesné hospodárstvo ale celá spoločnosť v dôsledku negatívneho vplyvu krajného environmen-

talizmu a krajného ekonomizmu. Súčasný nepriaznivý stav je, podľa autora príspevku aj v dôsledku morálnej krízy celej spoločnosti. Nakoniec sa tu uvádzajú tézy diskusie, ktorá prebieha na Slovensku v časopise Les, Letokruhy o zabezpečení funkčnosti lesníctva.

- **Martin Žižka: Aktuálny pohľad ministerstva pôdohospodárstva na lesy v majetku štátu**

V úvode uvádza, že nespornou výhodou hospodárenia v lesoch vo vlastníctve štátu je stabilná starostlivosť. V ČR je veľká roztrieštenosť lesných majetkov (odhaduje sa, že je tu 260 tisíc vlastníkov a spoluvlastníkov lesov, len 2 tisíc vlastní lesy o väčšej výmere ako 50 ha). Preto jeden zo strategických cieľov je sceľovanie majetkov. Z celkovej výmery lesov v ČR predstavujú lesy v majetku štátu 60,3 %. V správe MŽP ČR je 95 tis. ha (3,7 %). Lesy ČR, š. p. spravujú 50,6 % výmery lesov ČR. Ministerstvo pôdohospodárstva ČR spolu s LČR spracovalo Konceptiu hospodárskej politiky LČR, š. p., od roku 2012. V druhej časti príspevku autor uvádza aktuálne informácie o novom lesnom zákone. Nakoniec konštatuje, že Ministerstvo pôdohospodárstva ČR zrušilo zámer vypracovať návrh zákona o správe štátneho lesného majetku.

- **Vladimír Dolejský: Poslanie lesov vo správe MŽP**

V ČR sa nachádzajú štyri národné parky (bez ochranných pásiem je tu výmera lesov v národných parkoch 104 tis. ha, z toho vo vlastníctve štátu 92,3 %). Cieľom starostlivosti o lesné ekosystémy v národných parkoch je postupný návrat k rôznovekým porastom s prirodzeným zložením, zachovanie druhej biodiverzity a zachovanie a zlepšovanie samoriadiacich funkcií lesa v prírodnom systéme. Odbornú starostlivosť o lesné a nelesné pozemky vo vlastníctve štátu tu zabezpečujú správy národných parkov. Ústredným orgánom štátnej správy je MŽP ČR. Autor konštatuje, že obnovu prirodzeného stavu lesa tu možno dosiahnuť jeho ponechaním bez zásahov, zavedením systematického a cieľavedomého hospodárenia zameraného na premenu a kombináciu oboch prípadov.

- **Vladimír Krchov: Program 2020 – zabezpečenie cieľov verejného záujmu v LČR**

Prezentoval v roku 2011 vydaný program, ktorý obsahuje: vybrané výsledky lesníckeho hospodárenia LČR, ochranu génových zdrojov, ochranu prírody v LČR, ochranu zdrojov pitných a minerálnych vôd v LČR, ochranné pásma vodných zdrojov, chránené oblasti prirodzenej akumulácie vôd, ochranné pásma prírodných liečivých zdrojov a zdrojov minerálnych vôd, lesnícke parky ako príkladné ukážky udržateľného hospodárenia v lesoch a v krajine. Nakoniec konštatuje, že súčasné lesy sú mimo iného výsledkom práce ich predkov. Tieto lesy jednak generujú výnos, ktorý umožňuje oparenia na zachovanie a zlepšenie ich stavu pre budúce generácie, ako aj napĺňanie ďalších funkcií pre spoločnosť.

- Jiří Janota: **Poslanie Vojenských lesov a majetkov ČR, š. p., pri sprave štátneho majetku a jeho naplnenie**
Charakterizuje poslanie VLM, š. p. Tieto obhospodarujú lesy podľa takých istých právnych noriem ako ostatní vlastníci lesov, len podmienky sú tu vzhľadom k prebiehajúcej výcviku vojsk zložitejšie. Väčšina lesov tvorí ochrannú clonu strelníc. Konštatuje, že hospodárske využívanie vojenských priestorov sa datuje rokom 1905. Po 2. svetovej vojne ich bolo v ČR 12. Po rozdelení Československej republiky došlo ku vzniku VLM ČR a súčasne k zániku niektorých vojenských priestorov. VLM ČR si zachovali tradičný model hospodárenia. Pri hospodárení sa snažia dodržiavať všetky tri piliere lesného hospodárstva: ekonomický, ekologický a sociálny – najmä vo vzťahu k obyvateľom v prevažne menej rozvinutých regiónoch ČR. VLM ČR majú dlhodobé väzby na región kde pôsobia – obyvateľstvu poskytujú pracovné príležitosti. Veľkú pozornosť tento štátny podnik venuje práci s verejnosťou.
- Vladimír Švihla a Jozef Mottl: **Ochrana prírody v spolupráci s Lesmi Českej republiky, š. p., v Českom krase**
Charakterizovali oblasť Český kras, jeho lesy a hospodárenie v nich. Osobitnú pozornosť venovali spolupráci LČR a CHKO Český kras, ktorá prebieha v týchto oblastiach: koncepcnej (najmä tvorba plánov starostlivosti), operatívnej (pri tvorbe ročných projektov činnosti – vrátane jej zabezpečovania), špeciálnom manažmente chránených území a pri osвете. Každú oblasť spolupráce osobitne zhodnotili. Nakoniec zdôraznili partnerský vzťah LČR a Správy CHKO Český kras, spoločné postupy a obojstranne prijateľné riešenia. Vyzdvihol skutočnosť, že LČR osobitnú pozornosť venujú mimoprodukčným funkciám lesov – ochranným, ekologickým a sociálnym. Na tomto princípe sa zakladá spolupráca ochrany prírody s LČR v Českom krase, ktorá sa vzájomne potvrdila temer dvadsaťročnou úspešnou spoluprácou.
- Miroslav Sloup: **Poznatky z praxe a poslanie lesov v majetku štátu**
Uviedol prierez históriou vlastníctva lesov v západných Čechách. Zdôraznil, že lesy plnia tri základné funkcie: produkčnú, ekologickú, sociálnu. V ďalšom sa sústredil na vymedzenie poslania štátnych lesov tak, ako je to vyjadrené v dokumentoch Európskej únie. Hlavný spoločenský zámer je prispieť ku kvalite života prostredníctvom zachovania a zlepšenia sociálnych a kultúrnych rozmerov lesov a lesníctva (poskytovanie blahodárnych, zdravotných, rekreačných a kultúrnych funkcií mestskému obyvateľstvu, prínosy tovarov a služieb vidieku, zabezpečenie ochrany infraštruktúry: obydlia, cesty, polia atď.). Podrobne zhodnotil vývoj lesov v ČR po roku 1989 ako aj súčasťnú situáciu v LČR, š. p. Konštatoval, že súčasné zameranie LČR na krátkodobé dosahovanie maximálneho zisku nie je v súlade s poslaním lesov vo vlastníctve štátu. Nakoniec povedal, že „pokiaľ tejto politickej garnitúre súčasný stav vyhovuje, nie je žiadny dôvod pre zachovanie väčšieho podielu štátnych lesov (vrátane lesov v kompetencii MŽP)“.
- Jiří Oliva: **Štátne lesy ako nástroj lesníckej politiky**
Uviedol, že nástroje lesníckej politiky by mali vychádzať z jej pevných zásad. Podľa neho sú to: vyváženosť produkcie dreva a mimoprodukčných funkcií, trvalosť, dlhodobosť a prednosť lesníckej odbornosti. Nástroje rozdelil na informačné a ekonomické. V ďalšom sa sústredil najmä na nástroje ekonomické. Konštatuje, že tu štátny lesný majetok pravdepodobne hrá najvýznamnejšiu úlohu. Podľa literatúry štát ovplyvňuje vlastníkov lesa ako zákonodarca, štátnou správou, ekonomickými nástrojmi (dotácie,

subvencie, dane). Sem priradil aj konkurenčné postavenie lesov v majetku štátu. Ďalej hovoril o dominantnom postavení štátneho lesného majetku na trhu a čo všetko sa týmto ovplyvňuje (konkurenčné postavenie lesov majetku štátu). Nakoniec uviedol, že sa tu rieši len časť obchodnej činnosti týkajúcej sa najmä fažby a predaja dreva.

- Luděk Šišák: **Polyfunkčnosť LH, strety záujmov a úloha štátnych lesov**

V úvodnej časti referátu uviedol členenie funkcií lesa. Konštatoval rôzne ich chápanie. Definoval deväť základných funkcií lesa: drevoprodukčná, zdravotno-hygienická, kultúrno-náučná, nedrevoprodukčná, chov zveri a poľovníctva, vodohospodárska (hydriická), pôdochranná, obranná. Pri takomto ich počte dochádza k 72 stretom záujmov, medzi ktorými sú závažné rozdiely. Okrem toho existujú strety aj vo vnútri jednotlivých skupín záujmov. Uspokojovanie záujmov nie je jednoduché. Pri užívaní funkcií lesa často dochádza ku škodám na lesoch, ktoré vo väčšine prípadov nikto nehradí ich majiteľom a správcom. V ďalšom sa autor príspevku venoval problematike verejného záujmu. Konštatoval, že je vôbec otázkou, ktorý subjekt by mal verejné záujmy, a ujmy či škody za poskytovanie týchto služieb platiť. Osobitne sa venoval poslaniu štátnych lesov. Uvádza, že je do určitej miery absurdné, aby sa aktívne zabezpečovanie mimoprodukčných funkcií lesa hradilo z hospodárskeho výsledku drevoprodukčnej funkcie. Uvádza, že od štátneho lesného majetku a jeho správy sa očakáva polyfunkčné lesné hospodárstvo, plnenie verejných záujmov ako aj riešenie stretov záujmov v rámci spoločnosti. Potom ale nemožno správu štátneho lesného majetku redukovať len na zisk, ako sa to predpokladá pri iných formách vlastníctva. Stratégia správy štátneho lesného majetku nie je v princípe ani tak ďaleko záležitosťou štátnych firiem ale zakladateľa či príslušných vládnucich štruktúr.

Zhrnutie stanovísk a názorov vyplývajúcich z jednotlivých vystúpení

Konštatovalo sa, že vo všetkých vyspelých štátoch existuje dvojaké vlastníctvo lesov: štátne a neštátne. V ČR ako aj v SR zmysel a poslanie lesov vo vlastníctve štátu je predmetom diskusie, tak z hľadiska teórie ako aj praxe. Na lesoch vo vlastníctve štátu majú svoje záujmy často veľmi rôznorodé, až protichodné mnohé záujmové skupiny s rozličnou silou.

Účastníci rokovania sa zhodli na tom, že existencia štátnych lesov je opodstatnená. Prioritou a v podstate zmyslom ich existencie je **poskytovať lesnícke služby vo verejnom záujme**. Tieto služby pre spoločnosť (podľa jej požiadaviek a potrieb) by sa mali zabezpečovať v rámci polyfunkčného lesného hospodárstva. Medzi užívateľmi služieb často dochádza v rámci spoločnosti ku stretom záujmov. Od štátneho lesného majetku a jeho správy sa očakáva riešenie týchto stretov. Správu štátneho lesného majetku nemožno redukovať len na zisk, ako sa predpokladá pri iných formách vlastníctva. Ak by tomu tak bolo štátne vlastníctvo lesov by stratilo opodstatnenie. Zásadnú zodpovednosť za stratégiu správy štátneho lesného majetku s dlhšou perspektívou majú zakladatelia štátnych firiem a príslušné politické štruktúry. V ČR akútne chýba v tomto zmysle nielen komplexne formulovaná lesnícka politika, ale rovnako aj príslušný výskum.

Jozef KONÓPKA

Národné lesnícke centrum - Lesnícky výskumný ústav Zvolen
T. G. Masaryka 22
SK – 960 92 Zvolen